

Sektionen för hälso- och sjukvård
Agneta Andersson
Pål Resare
Sophie Thörne

Socialdepartementet
10333 STOCKHOLM

Åtgärder för en stärkt patientsäkerhet och en effektivare hantering av behörighetsärenden inom hälso- och sjukvården - Ds 2018:21

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har fått möjlighet att lämna synpunkter på remiss från Socialdepartementet om Åtgärder för en stärkt patientsäkerhet och en effektivare hantering av behörighetsärenden inom hälso- och sjukvården, Ds 2018:21

Sammanfattning

Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds (HSAN) verksamhet regleras i 9 kap. patientsäkerhetslagen (PSL) samt närmare i förordningen (2011:582) med instruktion för Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd.

HSAN prövar, i enlighet med vad som framgår av 8 kap. 1-12 §§ PSL följande behörighetsärenden: provotid, återkallelse av legitimation eller av annan behörighet, begränsning av förskrivningsrätt, och ny legitimation eller behörighet efter att legitimation eller behörigheten blivit återkallad. Behörighetsärendena prövas efter anmälan av IVO eller efter ansökan av den yrkesutövare som saken gäller.

I promemorian lämnas förslag som syftar till att stärka patientsäkerheten inom hälso- och sjukvården samt bidra till en mer effektiv prövning av behörighetsärenden. Promemorians huvudförslag är att HSAN ges en möjlighet att besluta om en lämplig åtgärd utan att nämnden är bunden av vad som har yrkats i anmälan till nämnden. Det föreslås också att provotiden ska kunna vara kortare än tre år. Vidare föreslås att det vid beslut om ny legitimation eller annan behörighet efter återkallande ska finnas en möjlighet att kombinera ett sådant beslut med provotid om det finns anledning att befara att sökanden saknar tillräckliga medicinska kunskaper eller i övrigt inte är lämplig. Slutligen föreslås att bestämmelser som reglerar kraven vid en ansökan om att erhålla ny behörighet att förskriva vissa läkemedel m.m. ska förtydligas.

- Sveriges Kommuner och Landsting bedömer att utredningens överväganden och förslag är väl motiverade och realistiska. SKL delar utredningens bedömning i sak men har några synpunkter som tillägg.

Sveriges Kommuner och Landstings synpunkter

Omfattning av HSAN:s prövning

Utredningen föreslår att HSAN ges en möjlighet att besluta om en lämplig åtgärd utan att nämnden är bunden av vad som har yrkats i anmälan till nämnden.

I Patientsäkerhetslagen framgår att Inspektionen för vård och omsorg (IVO) i sin anmälan till HSAN bland annat ska ange vad som yrkas i ärendet och de omständigheter som åberopas till stöd för anmälan. I patientsäkerhetslagen saknas dock en uttrycklig reglering av i vilken mån HSAN i sin prövning är bunden till att besluta inom de ramar som följer av IVO:s yrkande. Behovet av förändrade regler har kommit till efter att det har framförts att yrkandena från IVO inte är konsekventa eller enhetliga och att därmed lika fall behandlas olika. Även om IVO förmår uppnå en bättre enhetlighet så kvarstår dock invändningar mot nuvarande system, till exempel att HSAN i vissa fall kan vara förhindrat att besluta om en åtgärd som de bedömer som tillräckligt ingripande ur patientsäkerhetssynpunkt utifrån de omständigheter som anförs i anmälan från IVO. Den berörda yrkesutövaren bör innan HSAN fattar beslut om en mer ingripande åtgärder ges tillfälle att yttra sig över detta. Även IVO bör ges tillfälle att yttra sig.

- SKL ställer sig positiv till att HSAN ges en möjlighet att besluta om en lämplig åtgärd utan att nämnden är bunden av vad som har yrkats i anmälan till nämnden.

Utformningen av prövotiden

Utredningen har i sin bedömning kommit fram till att det är rimligt att HSAN ska ha möjlighet att besluta om en kortare prövotid än tre år i de fall skäl för detta föreligger. Utredaren föreslår också en reglering om obligatorisk prövotidsplan dvs. att det vid beslut om prövotid alltid ska fastställas en prövotidsplan.

- SKL ställer sig positiv till att HSAN ges en möjlighet att besluta om en kortare prövotid än tre år och att det vid beslut om prövotid alltid ska fastställas en prövotidsplan.

Prövotid vid beslut om ny legitimation eller behörighet efter tidigare återkallelse

Utredningen föreslår att det vid beslut om ny legitimation eller annan behörighet efter återkallande ska finnas en möjlighet att kombinera ett sådant beslut med prövotid om det finns anledning att befara att sökanden saknar tillräckliga medicinska kunskaper eller i övrigt inte är lämplig. En sådan prövotid ska förenas med en prövotidsplan. Med detta förslag får HSAN större utrymme att beakta patientsäkerheten i ärenden där omständigheterna inte är så tydliga eller allvarliga att de nödvändigtvis bör medföra

ett beslut om avslag. Samtidigt, i vissa situationer, underlätta detta för enskilda att åter utöva sitt yrke.

- SKL är positiv till att det vid beslut om ny legitimation eller annan behörighet efter återkallande ska finnas en möjlighet att kombinera ett sådant beslut med provotid om det finns anledning att anta att ny legitimation annars inte kan meddelas för att nämnden befarar att sökanden fortfarande saknar tillräckliga medicinska kunskaper eller i övrigt inte är lämplig.
- SKL föreslår att det förtydligas hur HSAN bedömer om sökande saknar medicinska kunskaper eller i övrigt inte är lämplig.
- SKL föreslår att det förtydligas vem som ansvarar för genomförande och uppföljning av provotidsplanen då HSAN har beslutat om detta på grund av bristande medicinska kunskaper.
- SKL föreslår att det förtydligas vem som bedömer om sökande bedöms sakna tillräckliga medicinska kunskaper eller i övrigt inte är lämplig även efter provotiden då sökande anser sig ha medicinska kunskaper och vara lämplig.

Möjlighet för HSAN att besluta om en lindrigare åtgärd än provotid

Utredningen bedömer att det inte finns tillräckliga skäl för att ge HSAN möjlighet att besluta om en lindrigare åtgärd än provotid. Utredningen har svårt att se att en lindrigare åtgärd än provotid i praktiken inte kan vara något annat än varning. Ett uttalat syfte vid införande av patientsäkerhetslagen var att disciplinpåföljderna skulle avskaffas och ersättas med provotid.

- SKL instämmer i utredningens bedömning.
- SKL vill i detta sammanhang erinra om att det i kollektivavtal kan regleras om disciplinpåföljd (se 62 § MBL), och att det i SKL:s kollektivavtal finns en sådan regel om att arbetstagare kan tilldelas varning vid fel eller försummelse i arbetet.

Rätt för HSAN att förlägga IVO att utreda vissa omständigheter

Utredningen bedömer att HSAN inte bör ges en utökad rätt att förelägga IVO att vidare utreda ett ärende. Motiveringen är att det innebär ett avsevärt avsteg från den rollfördelning mellan myndigheterna som gäller enligt patientsäkerhetslagen.

- SKL instämmer i utredningens bedömning.

Åldersgräns för innehav av legitimation

Utredningen bedömer att det inte finns behov av att införa en övre åldersgräns för innehav av legitimation. De frågeställningar som finns kring förskrivning av

läkemedel utanför yrkesverksamhet bör uppmärksammas i det fortsatta arbetet med att utveckla systemen kring läkemedelsförskrivning.

- SKL instämmer i att frågan främst kretsar kring äldre icke yrkesverksamma läkare och i huvudsak deras förskrivning av läkemedel. SKL anser dock att det vore rimligt att utreda om och lämna förslag att icke yrkesverksamma pensionerade läkare bör åläggas att validera sin legitimation, för att få behålla den och/eller sin förskrivningsrätt på grund av de förknippade patientsäkerhetsriskerna. Förbundet bedömer att en sådan validering inte skulle bli någon större administrativ börda för landstingen.
- SKL anser att det är problematiskt då icke yrkesverksamma förskrivaren bland annat inte har helt aktuella medicinska kunskaper, ingen patientförsäkring eller tillgång till patientens journal, vilket kan leda till läkemedelsproblem och lidande för patienterna samt kostnader för samhället.

Krav vid ansökan om att återfå legitimation eller annan behörighet

Utredningen har haft i uppdrag att överväga om bestämmelser bör införas om att den som ansöker om ny legitimation eller behörighet efter återkallelse måste visa att hen uppfyller kraven på aktuella medicinska kunskaper och personlig lämplighet.

Utredningen bedömer att med nuvarande lagstiftning kan HSAN utifrån vad som är känt i det enskilda fallet avgöra vilka kunskaper och lämplighet som måste visas för att en legitimation eller behörighet ska kunna beviljas. Att införa ett uttryckligt krav på att sökande ska visa att hen uppfyller kraven på aktuella medicinska kunskaper och personlig lämplighet riskerar snarast att leda till tolkningssvårigheter.

- SKL delar utredningens bedömning.
- Det kan möjligen förtydligas att HSAN under handläggningen kan förlägga sökande att inom viss tid inkomma med underlag för bedömning av dessa frågor.

Särskilt krav vid ansökan om att återfå förskrivningsrätt

Utredningen har analyserat om det i patientsäkerhetslagen bör förtydligas att en ny behörighet att förskriva narkotiska läkemedel, andra särskilda läkemedel, alkoholhaltiga läkemedel eller teknisk sprit efter att en sådan behörighet har dragits in eller begränsats inte ska meddelas om det är risk för missbruk även av den nya behörigheten. Utredningen bedömer att ett förtydligandet i patientsäkerhetslagen ändrar inte det förhållandet att HSAN ska göra en samlad bedömning av sökandens förmåga och lämplighet och inte enbart har att betrakta om skälet för tidigare indragning eller begränsning av förskrivningsrätten består.

- SKL delar utredningens bedömning.

Sveriges Kommuner och Landsting

Vesna Jovic
VD

Hans Karlsson
Direktör